
Formació universitària en addiccions dels futurs educadors/es socials

University education in addictions for future social educators

Andrea Rodrigues Lorenzo (2023)

Facultat d'Educació i Psicologia, Universitat de Girona

Fran Calvo Garcia

6 de juny de 2023

Resum

La formació universitària dels educadors/es socials ha d'anar en concordança amb les necessitats socials del moment. Aquest article és el resultat d'una investigació documental descriptiva dels plans d'estudi de les titulacions del grau d'Educació Social d'arreu d'Espanya. S'han analitzat un total de trenta-nou universitats, que imparteixen el grau d'Educació Social, per tal de conèixer la presència o absència d'assignatures destinades a formar en addiccions. El resultat que obtenim és que del total d'universitats analitzades, vint-i-dos ofereixen assignatures específiques en drogodependències i altres addiccions, dotze tenen temes específics dins d'altres assignatures i cinc no imparteixen assignatures relacionades amb les addiccions, no s'especifica en el pla d'estudis o no s'ha trobat la informació ni a la guia docent ni a la pàgina web. Aquest estudi pretén ser una actualització, deu anys després, de l'estudi realitzat per Bas-Peña el 2013, també enfocat en conèixer la realitat de la formació universitària en drogodependències del grau d'Educació Social. Els resultats ens donen a entendre que els plans d'estudi de les universitats estan en constant revisió i es va actualitzant a les necessitats d'intervenció dels educadors/es socials, és a dir, hi ha més presència pel que fa a assignatures sobre addiccions. Tot i això, encara queden pendents reptes visibles pel que fa a la formació dels futurs educadors/es socials en drogodependències i altres addiccions: perspectiva de gènere, col·lectiu LGTBIQ+, salut mental, etc.

Paraules clau: Drogodependències, formació, universitat, educació social, assignatures, addiccions.

Abstract

The university training of social educators must be in accordance with the social needs of the moment. This article is the result of a descriptive documentary investigation of the study plans of the Degree in Social Education degrees from all over Spain. A total of thirty-nine universities, which teach the Degree of Social Education, have been analyzed to know the presence or absence of subjects intended to train in addictions. The result we obtain is that of the total number of universities analyzed, twenty-two offer specific subjects in drug addiction and other addictions, twelve have specific subjects within other subjects and five do not teach subjects related to addictions, it is not specified in the study plan, or the information was not found either in the teaching guide or on the website. This study aims to be an update, ten years later, of the study carried out by Bas-Peña in 2013, also focused on getting to know the reality of university training in drug

addiction in the Degree of Social Education. The results give us the understanding that the study plans of the universities are under constant review and are being updated to the intervention needs of social educators there is more presence in terms of subjects on addictions. However, visible challenges remain pending regarding the training of future social educators in drug addiction and other addictions: gender perspective, LGBTIQ+ group, mental health, etc.

Key words: addictions, training, university, social education, subjects, addictions

INTRODUCCIÓ

Segons l'Estratègia Nacional sobre Addiccions 2017-2024, el consum de drogues i les addiccions en general a Espanya són una de les amenaces més persistents a la nostra societat, afectant la salut i el benestar, de forma directa o indirecta, a milions de persones. Quan parlem d'addiccions cal fer un incís i incloure les addiccions sense substància, també anomenades conductuals, com podria ser l'addicció al joc, al sexe o a la feina. L'augment substancial de les drogodependències i altres addiccions, suposa un gran repte en tots els àmbits de la societat, que han de donar resposta en forma de prevenció, atenció, reducció de riscos i danys, formació de professionals, reinserció, etc. Per aconseguir-ho, cal tenir en compte l'evidència científica, la investigació, les polítiques i els programes per tal que sigui una resposta adaptada a les necessitats de la societat.

En aquest sentit, la investigació ens permet analitzar i comprendre com es desenvolupen els consums problemàtics i les conductes addictives i ajuda a identificar i adoptar noves formes d'intervenció. És per aquest motiu, que el present article pretén donar a conèixer l'existència, o bé l'absència, de formació en drogodependències i altres addiccions a les universitats espanyoles on s'imparteix el grau d'Educació Social. Això es portarà a terme a través d'una investigació documental descriptiva dels plans d'estudi de les diverses universitats, pel fet que aquests plans d'estudi i, per tant, les guies docents, estan condicionats per un currículum que són dinàmics i varien en funció dels canvis socials, econòmics, culturals i científics, els quals generen noves necessitats i la necessitat de noves respostes (Bas-Peña, 2014;a).

Alhora, l'article també té la intenció de ser una actualització de l'article *Educación social y formación en drogodependencias*, escrit per Encarna Bas-Peña al 2014 a la revista *Salud y Drogas*. Encarna Bas-Peña, Doctora en Ciències de l'Educació, professora de la Universitat de Murcia i directora de la revista *iQual*, de gènere i igualtat, ha fet diverses investigacions en termes de prevenció i drogodependències. El seu estudi mostra que de l'anàlisi dels plans d'estudi de trenta-sis universitats que imparteixen el grau d'Educació

Social, hi ha set universitats que imparteixen assignatures específiques en drogodependències i dues més que imparteixen assignatures que inclouen temes o apartats específics en drogodependències en assignatures més globals. *L'Estrategia Nacional sobre Drogas 2009-2016*, del *Plan Nacional sobre Drogas* recull la urgència i la prioritat d'una formació universitària en drogodependències, així com la necessitat de generar evidència científica de la qual es regiran les intervencions dels professionals de l'educació social. Així com aboca un interès específic en potenciar la transmissió i difusió dels coneixements científics i socials.

DEMANDES SOCIALS I FORMACIÓ UNIVERSITÀRIA

L'educació social té el gran repte de potenciar la investigació des de dins d'aquesta. Ballesteros (2003) defineix aquesta investigació com a un procés de recerca que pretén donar resposta a un o diversos problemes socioeducatius a partir de l'aplicació del mètode científic. Cada vegada hi ha més bibliografia enfocada en perfilar i adaptar la figura de l'educador/a social als nous reptes socials. En fer recerca, però, trobem poca bibliografia destinada a la formació que reben els futurs professionals socials al llarg dels quatre anys que conformen el grau d'Educació Social a les universitats d'arreu del país.

Tal com exposa Bas-Peña (2014;a), les universitats, a part de generar coneixements, han de ser un motor pel desenvolupament social del país i que, a través dels resultats en la investigació, permetin millorar i augmentar el benestar social. Les universitats que imparteixen el grau d'Educació Social tenen l'objectiu, i el repte, de capacitar als professionals per tal que puguin donar respostes educatives a les problemàtiques de desigualtat, discriminació i exclusió (Bas-Peña, Pérez-de-Guzmán i Vargas-Vergara, 2014). A més, Zabala (2002) explica que cal tenir en compte la interrelació que hi ha entre societat i universitat, ja que a través d'aquesta darrera es pot donar resposta a les demandes socials i les seves necessitats, que canvien constantment, fent que s'adapti, d'aquesta manera, la mateixa universitat i la formació que s'imparteix. González i Pérez (1997) conclouen que la planificació universitària ha de conèixer la realitat present i immediata per tal de projectar un futur en concordança amb les necessitats i carències socials detectades.

Així doncs, constatem la necessitat d'una formació universitària adaptada a les exigències, carències i possibles millores de la societat. En termes de consum

problemàtic, drogodependències i altres tipus d'addiccions, com es tradueix tot això? A causa de la constant preocupació a les problemàtiques associades a les drogues i conductes addictives i, tenint en compte que la figura de l'educador/a social té un paper fonamental en la prevenció, tractament i reinserció social en les dependències, resulta interessant i convenient aproximar-nos a la formació que reben els futurs professionals en aquestes qüestions. Primer, cal fer un breu recorregut històric de la professionalització de l'Educació Social, per tal d'entendre com ha arribat a ser una figura puntal i imprescindible en les addiccions.

Drogodependències i Educació Social: recorregut històric

Als anys 50 sorgeix una figura alternativa als professionals d'educació formal, l'educador/a especialitzat/da, arran de la desorganització social, la misèria i la delinqüència provocada encara més per la II Guerra Mundial i la Guerra Civil Espanyola i de la construcció de l'Estat del Benestar. El 1969 es funda l'Escola d'Educadors Especialitzats amb l'objectiu de professionalitzar aquelles figures que treballaven per fer front a la immediatesa de les necessitats socials del moment. Aquest nou perfil professional s'enfocava, doncs, a la intervenció en els processos de socialització, que tenien a veure amb tots els àmbits que envoltaven a la persona: lleure, educació formal i informal, cultura, família, escola, política, treball, salut, etc. (González i Pérez, 2005).

Paral·lelament, als anys 70 amb l'aparició de l'heroïna a Espanya es genera una gran alarma social, que s'accentua als anys 80 en constatar les complicacions sanitàries derivades de les drogues, sobretot l'heroïna: addicció, sobredosis, VIH, etc. Això genera una nova necessitat d'assistència sanitària que més endavant també se li afegirà la necessitat d'abordar-ho des del vessant social. És llavors quan s'inicien les primeres polítiques socials en drogodependències i sorgeix el Plan Nacional sobre Drogas al 1985 (Bas-Peña, 2014;b). Es posa en marxa la resposta associada al consum de drogues a partir del model biopsicosocial proposat per Engel, que consisteix a tenir en compte els factors biològics, psicològics i socials de la persona en la intervenció. Sorgeix en contraposició a la mirada biomèdica, on només es consideren els factors biològics. Es considera l'addicció com a multicausal i és per això que es requereix una visió i una intervenció a través de les diferents disciplines vinculades a aquesta problemàtica (Sixto-Costoya i Olivar, 2018). Apareix per primer cop el concepte de salut social, que es defineix com la capacitat d'adaptació i autogestió davant els canvis i reptes socials i de l'entorn, així com

una capacitat de la mateixa persona per desenvolupar relacions satisfactòries (OMS, 1998).

Es fa visible, doncs, la necessitat de professionals que abordin les addiccions des de la perspectiva social d'aquest model biopsicosocial (Engel, 1977), que adaptada a aquell temps, fa incidència en els educadors/es especialitzats/des. Apud i Romaní (2016), però, apunten que la tendència real basava en la intervenció des de la perspectiva biomèdica, fet que dificultaria, i encara avui dia ho fa, a la intervenció social dins del marc d'actuació. Olivar (2005) parla de la paradoxa que es genera entre el fet de constatar la necessitat d'una actuació biopsicosocial per treballar les drogodependències i la dificultat de posar en pràctica molts aspectes d'aquesta, fet que desemboca en limitant-se al marc teòric i no al pràctic.

A partir de les necessitats socials esmentades, així com de les pressions dels educadors/es especialitzats/des per aconseguir rebre una formació reglada i amb un reconeixement legal, el 1991 sorgeix com a professió i titulació universitària l'Educació Social a Espanya, Real decreto 1420/1991, de 30 d'agost (B.O.E. 10/10/1991) (Olivar, 2005). Villa (2004) exposa que aquesta nova professionalització posa en relleu un nou espai d'acció professional relacionat amb l'educació i el consum de drogues. Es reclama, doncs, una formació específica que capaciti als educadors/es socials per tal de portar a terme pràctiques educatives coherents amb les necessitats i demandes de la societat i, per tant, també aquelles relacionades amb el consum problemàtic de drogues i altres addiccions.

Freixa (1982) expressa que les drogodependències són el resultat d'un conflicte de relacions entre el subjecte, el context i la substància, el que avui dia es coneix com a Triangle de Zinberg. Aquesta teoria considera que la substància per si sola no genera el conflicte, sinó que és la interacció problemàtica entre els tres punts. Pel fet que ni tots els subjectes, ni tots els contextos, ni totes les substàncies són iguals i, per tant, tampoc ho és la interacció dels tres en els diferents individus. La formació que reben els educadors/es socials ha d'ajustar-se a les demandes de les persones, per tal d'oferir una intervenció socioeducativa adaptada a la realitat del moment. Requereix també una revisió contínua, perquè, com s'ha dit, les relacions de les persones, el seu context i les substàncies adquireixen formes diferents a cada moment i a cada individu, així com les causes que promouen els consums i les repercussions que aquests generen (Apud i Romaní, 2016).

Aquesta mirada biopsicosocial de la qual hem anat parlant, implica de ple a l'Educació Social i a la necessitat d'un posicionament i una actuació compromesa amb la problemàtica. Es fa necessari redefinir la seva figura respecte a les drogodependències i altres addiccions: objectius, estratègies i parcel·les de treball. A més de fer-ho a través de la interdisciplinarietat, per tal d'atendre al subjecte de la manera més adequada possible i amb garanties professionals (Sixto-Costoya i Olivar, 2018). Ja no es tracta només d'atendre la immediatesa de la problemàtica, sinó de fer un treball que abordi tots els àmbits de la persona: família, entorn, context, habitatge, treball, economia, lleure, etc. de forma planificada i amb objectius a curt i a llarg termini. A causa d'aquesta amplitud d'àmbits d'actuació, que oscil·len des de la prevenció, el tractament (sobretot residencial), el manteniment, la reinserció i la reducció de danys i riscos (Olivar, 2005) requereix, doncs, una formació àmplia i adaptada a les característiques de cada un d'elles. Comas (1994), per la seva banda, afirma de forma crítica que aquesta pluralitat de camps d'actuació dels educadors/es socials en drogodependències no es correspon amb l'estatus que se li brinda per la tasca que porta a terme, degut, moltes vegades, a la visió global i pot específica de les funcions de l'educador/a social.

Situació actual en drogodependències

L'Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones (OEDA) presenta al 2022 un informe titulat "*Encuesta sobre alcohol y otras drogas en España 1995-2022*". En aquest podem constatar l'evolució a l'alça de l'índex de consum de drogues. Si bé és cert que la substància que va potenciar la necessitat d'intervenció social als anys 80 s'ha estabilitzat en les darreres dècades, constatem que hi ha una prevalença i augment de consum en substàncies com: alcohol, cànnabis, tabac, èxtasis, al·lucinògens, amfetamines i cocaïna (en pols i/o en base). Així com l'aparició de consum d'altres substàncies els darrers anys com podrien ser els hipnosedants i els analgèsics opioides (amb recepta o sense), el GHB, les metamfetamines i els bolets al·lucinògens. Tot i que aquestes dades no demostren el nivell d'addicció a les substàncies, són uns grans indicadors de l'augment del consum, sí que demostren la necessitat d'incidir i treballar les drogues, sobretot, des de la prevenció i la reducció de danys i riscos.

Com s'ha anat anunciant al llarg de l'article, aquest pretén ser una actualització de la situació plantejada anteriorment per Bas-Peña (2014;a), la qual va investigar els plans d'estudi de les guies docents de trenta-sis universitats que oferien el grau d'Educació Social a Espanya l'any 2013. En aquest estudi va constatar que de les trenta-sis

universitats investigades, s'impartien nou assignatures destinades a les addiccions. Set d'aquestes eren assignatures específiques en drogodependències i les dues restants eren assignatures que tenien apartats o temes concrets en drogodependències en assignatures més globals. De les assignatures específiques totes eren matèries de sis crèdits, tres d'elles assignatures obligatòries i les quatre restants assignatures optatives. A continuació es relata la investigació realitzada deu anys després, motivada per la tendència creixent del consum i de conductes potencialment addictives i per tal de conèixer la formació actual que reben els futurs educadors/es socials en contraposició a la que es rebia el 2013.

MÈTODE

Per portar a terme aquest article s'ha realitzat una investigació documental descriptiva dels plans d'estudi de les titulacions del grau d'Educació Social d'arreu d'Espanya. Aquesta, ens permet la descripció, el registre, l'anàlisi i la interpretació dels plans d'estudi de les diferents universitats d'una forma acurada, així com facilita l'estudi i l'anàlisi posterior dels documents escrits institucionals i públics (Bas-Peña, 2014;a).

S'ha utilitzat la pàgina web del Ministeri d'Universitats del Govern d'Espanya, apartat *Qué Estudiar y Dónde en la Universidad* (QEDU)¹, per tal de tenir un llistat total d'universitats a Espanya que imparteixen el grau d'Educació Social. A través de les mateixes pàgines web de cada universitat, hem accedit als plans d'estudi per tal de veure el llistat d'assignatures que s'imparteixen i, en la gran majoria dels casos, exceptuant cinc universitats, hem pogut extreure la guia docent de cada assignatura per tal de conèixer els continguts que s'imparteixen en aquestes i poder constatar aquells que ofereixen una formació específica en drogodependències als futurs professionals.

La investigació s'ha basat a buscar en els plans d'estudis i els anunciats de les assignatures les paraules: drogodependència, drogues, addicció i salut. Quan no s'han obtingut resultats positius en la cerca d'aquestes paraules als plans d'estudi, s'ha ampliat el ventall de paraules a: exclusió social, dependència, risc, vulnerabilitat i intervenció, entre d'altres. Això ens ha permès obtenir les assignatures que inclouen temes o apartats en addiccions dins d'assignatures més globals. Per tant, en el moment que no s'ha trobat una assignatura específica en addiccions, és quan s'ha ampliat la cerca. D'aquesta manera, desconexem, però, si les universitats que imparteixen assignatures específiques en

¹ Font: *Qué Estudiar y Dónde en la Universidad* (QEDU), pàgina web del Ministeri d'Universitats <http://siiu.universidades.gob.es/QEDU/>

addiccions també disposen d'assignatures amb temes o matèries en addiccions dins d'assignatures més globals.

Els aspectes que s'han tingut en compte en la recollida d'informació i que hem considerat importants per tal de fer la posterior anàlisi i la seva comparativa han sigut: nom de la universitat, tipus (pública o privada), comunitat autònoma, província, modalitat (presencial, a distància o semipresencial), assignatures que s'imparteixen de forma específica en drogodependències i altres addiccions, assignatures que inclouen un o diversos temes o apartats en drogodependències i altres addiccions dins d'assignatures més globals, títol de l'assignatura, tipus d'assignatura (bàsica, obligatòria o optativa), nombre de crèdits, curs en què s'imparteix i, finalment, guia docent de l'assignatura. Els resultats que s'exposen a continuació, doncs, són la síntesi dels plans d'estudi analitzats d'un total de trenta-nou universitats, en data d'abril del 2023.

RESULTATS

A partir de la investigació documental dels plans d'estudi de trenta-nou universitats que imparteixen el grau d'Educació Social, constatem que vint-i-nou d'elles són universitats públiques i les deu restants són de caràcter privat, tot i que cal ressaltar que la Universitat Complutense de Madrid oferta la carrera d'Educació Social de manera pública i també de forma privada a través del centre privat adscrit CES Don Bosco.

El grau s'imparteix a catorze comunitats autònomes: Andalusia, Canàries, Castella-la Manxa, Castella i Lleó, Catalunya, Comunitat de Madrid, Comunitat Valenciana, Extremadura, Galícia, Illes Balears, País Basc, Principat d'Astúries, Regió de Múrcia i La Rioja. No en trobem a les comunitats autònomes d'Aragó, Cantàbria i Navarra. En el cas de les dues ciutats amb Estatut d'Autonomia (Ceuta i Melilla) constatem que s'imparteix el grau a cada una d'elles, tot i que formen part de la Universitat de Granada, per tant, la seu d'aquestes està a Granada i no s'ha comptabilitzat de forma independent a aquesta comunitat autònoma a l'hora de numerar les universitats.

Pel que fa a les províncies en les quals es desenvolupa el grau d'Educació Social, comprovem que són un total de trenta províncies, a més de les dues Ciutats Autònomes: Ceuta i Melilla. Així doncs, les províncies que no ofereixen el grau en les seves universitats, o bé no hi ha universitat en aquesta, són vint: Albacete, Alacant, Àlaba, Àvila, Badajoz, Cadis, Cantàbria, Castelló, Ciutat Real, Guadalajara, Lugo, Navarra,

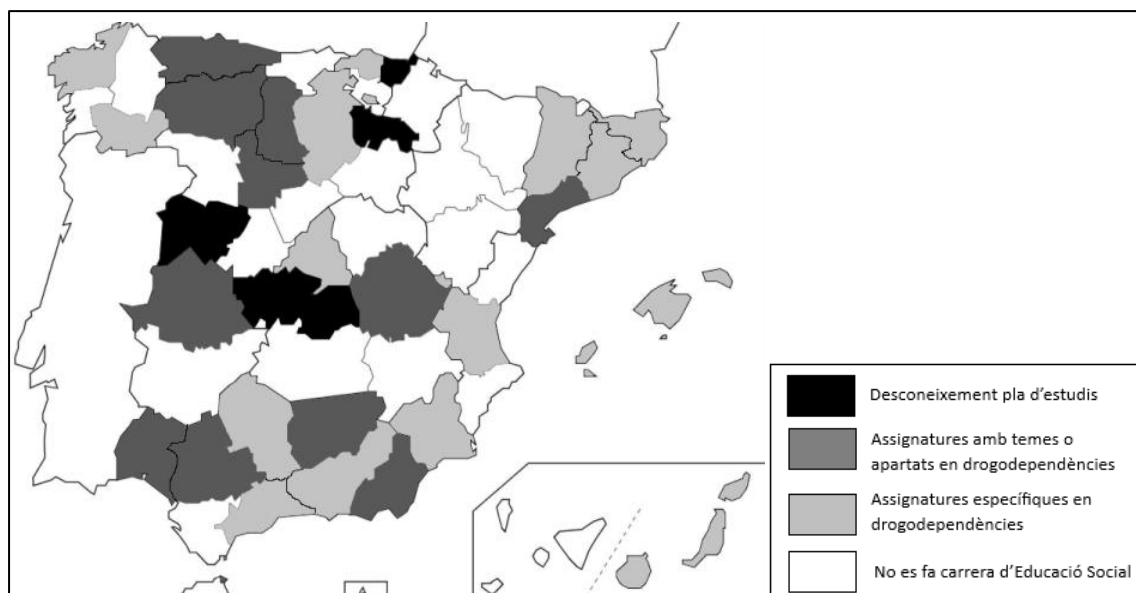
Osca, Pontevedra, Santa Cruz de Tenerife, Segovia, Sòria, Saragossa, Terol i Zamora. Pel que fa a les províncies, ens agradaria destacar que hi ha tres universitats que imparteixen el grau en dues províncies diferents alhora: La Universitat de Castella-la Manxa a Conca i a Toledo; la Universitat de Valladolid a Valladolid i Palència; i la Universitat del País Basc a Biscaia i Guipúscoa. Així com l'esmentada Universitat de Granada, que també imparteix el grau a Ceuta i Melilla.

Pel que fa a la modalitat, hi ha tres universitats que són completament a distància: la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), la Universitat Nacional d'Educació a Distància (UNED) i la Universitat Internacional de La Rioja (UNIR). La Universitat Antonio de Nebrija de Madrid i la Universitat de les Illes Balears donen la possibilitat d'estudiar la carrera de forma presencial o a distància. I, per últim, la Universitat Autònoma de Madrid també aposta per oferir el grau de forma presencial o semipresencial, a escollir. Les universitats investigades restants, que són trenta-tres, es porten a terme de forma completament presencial.

Després d'analitzar els plans d'estudi de les diverses universitats, un total de trenta-nou, hem comprovat que vint-i-dues d'aquestes desenvolupen assignatures específiques en drogodependències, cinc d'elles amb assignatures obligatòries i les altres disset ofereixen la possibilitat de fer una optativa en drogodependències i altres addiccions. S'han comptabilitzat de forma unificada aquelles universitats que desenvolupen formacions a diferents províncies, de tal manera que s'ha tingut en compte les assignatures de Ceuta i Melilla dins del recompte de la Universitat de Granada, Conca i a Toledo unificat en la Universitat de Castella-la Manxa, Valladolid i Palència a la Universitat de Valladolid i, finalment, Biscaia i Guipúscoa unificades a la Universitat del País Basc. Algunes d'elles tenen plans d'estudis diferents i en el recompte final ha prevalgut el fet de tenir una assignatura específica en drogodependències i altres addiccions, com és el cas de Conca, on s'imparteix una assignatura amb un tema en drogodependències, però a Toledo no hem trobat la informació del pla d'estudis i, per tant, desconeixem l'existència d'assignatures d'aquesta temàtica.

Pel que fa a assignatures que inclouen apartats o temes dins d'altres temàtiques més globals, s'imparteixen en dotze universitats, destacant que la majoria d'elles (set) són assignatures obligatòries, quatre són optatives i una restant és una assignatura bàsica. Finalment, hi ha cinc universitats que no imparteixen assignatures relacionades amb

addiccions, no s'especifica en el pla d'estudis o no s'ha trobat informació ni a la pàgina web ni a la guia docent d'aquestes.

1Mapa de les províncies d'Espanya segons l'existència d'assignatures en drogodependències

El mapa ens mostra aquelles províncies de l'estat espanyol que imparteixen el grau d'Educació social, així com les dues Ciutats Autònomes: Ceuta i Melilla. El gris clar correspon a les universitats que imparteixen assignatures específiques en drogodependències i altres addiccions, el gris fosc aquelles que imparteixen assignatures amb apartats o temes concrets en drogodependències i altres addiccions i el negre representa aquelles universitats de les quals no s'ha pogut accedir al pla d'estudis o bé es desconeix l'existència d'assignatures en drogodependències. Les províncies en blanc corresponen a aquelles que no desenvolupen la carrera d'Educació Social o bé no tenen universitat.

Tot i això, cal tenir en compte que aquelles províncies que disposen de més d'una universitat, com és el cas de A Corunya, Barcelona, Biscaia, Madrid i València, al mapa preval el fet d'haver-hi assignatures específiques en drogodependències i altres addiccions. Per tant, al mapa veiem, per exemple, com Madrid es marca de color gris clar, pel fet que hi ha cinc universitats que sí que desenvolupen assignatures específiques, però també hi ha una universitat que ofereix una assignatura amb un tema en drogodependències dins una assignatura més global i es desconeix el pla d'estudis de la setena universitat.

Pel que fa al nombre de crèdits, veiem que són vint les universitats que imparteixen assignatures, siguin aquestes específiques en drogodependències o incloses en altres assignatures més globals, amb un pes de sis crèdits, tenint en compte, però, que moltes d'aquestes són optatives. Tres universitats imparteixen assignatures en drogodependències amb tres crèdits acadèmics i, finalment, una universitat ho fa amb 4,5 crèdits acadèmics.

Constatem que els cursos en els quals s'imparteixen les assignatures varien segons la universitat, tot i que tercer i quart, o bé tercer o quart, a escollir, són els cursos que imparteixen més assignatures en drogodependències i altres addiccions (específiques o no). A quart hi ha un total d'onze assignatures, al tercer curs nou assignatures i entre quart o tercer, cinc assignatures, és a dir, un total de vint-i-cinc assignatures. Les assignatures restants constatem que dues universitats l'ofereixen a primer, quatre a segon, una entre segon i tercer, una entre segon i quart i, finalment, a la UOC no s'especifica el curs, ja que no consta d'un ordre establert pel que fa a la matrícula d'assignatures per curs.

A la taula 1 podem comprovar tots els resultats analitzats fins ara: universitat, l'enllaç per accedir a la pàgina de la facultat, el tipus d'universitat (pública o privada), la comunitat autònoma, la província, la modalitat (presencial, a distància o semipresencial), el nombre d'assignatures específiques en addiccions, el nombre d'assignatures amb temes o apartats en addiccions, el tipus d'assignatura (bàsica, obligatòria o optativa), el nombre de crèdits i el curs en el qual es desenvolupen les assignatures.

Fins al moment s'han descrit els aspectes més quantitius pel que fa al grau d'Educació Social a les universitats d'Espanya. La investigació dels quals ens han donat uns resultats i una informació important per poder conèixer la situació actual de la formació de les universitats pel que fa a addiccions. Alhora, també hem volgut analitzar de forma específica el títol de les assignatures i les guies docents que apareix a les pàgines web de les diverses facultats. La qual cosa ens permetrà aproximar-nos als aspectes més subjectius de les assignatures, ja que cada universitat aboca una visió i un contingut en l'assignatura diferent. És a dir, la guia docent està més subjecte a la interpretació d'aquelles persones que l'elaboren, analitzar-la ens ajudarà a saber on es posa més pes en la formació que s'imparteix i quins aspectes es tenen més en compte (per exemple, si es menciona la prevenció o es basa més en el tractament en drogodependències, si es parla de reducció de danys i riscos, si inclouen la perspectiva de gènere, si tenen en consideració

una visió inclusiva del col·lectiu LGTBIQ+, el fet d'incloure o no les addiccions conductuals, el paper de l'educador/a social en drogodependències, etc.). Això també ens permetrà saber possibles carències o millores d'aquestes.

Si ens fixem en els títols de les assignatures específiques per a drogodependències o addiccions, destaquem la gran presència de la paraula intervenció, atenció o acció, present a dotze de les assignatures. Aquesta intervenció va acompanyada de la paraula socioeducativa en la majoria dels casos, però també de psicoeducativa o en drogodependències (ex: Intervenció socioeducativa en drogodependències). Les altres paraules que més destaquem dels títols de les assignatures són: drogodependències, prevenció, educació, salut i addiccions. La majoria, doncs, van encaminades cap a formes d'intervenció socioeducativa en situacions de drogodependències i es fa força incidència en la prevenció. Ens resulta interessant destacar que només una d'elles fa esment de l'educador/a social "La figura de l'educador social en l'àmbit de les drogodependències" (Universitat de Girona).

Pel que fa a matèries que inclouen temes o apartats en drogodependències dins assignatures més globals, constatem una variació més gran, pel fet que són assignatures que aglutinen més d'una temàtica. Tot i això, constatem que les paraules més repetides són risc o exclusió social, educació, salut, atenció a la diversitat i intervenció educativa. També en trobem d'altres que no són tan freqüents, com són les assignatures de: *Psicopatología; Perfiles psicológicos y alteraciones emocionales de las personas en situación de riesgo social; Teoría social de las migraciones y de la exclusión social; i Desarrollo e intervención en la infancia y adolescencia en contextos de riesgo.*

En relació amb els continguts de les guies docents de les assignatures en addiccions (específiques o no), hem obtingut resultats de la majoria d'ells, restant de dues universitats, les quals trobem el títol de l'assignatura destinat de forma específica a treballar les drogodependències i altres addiccions. *Atención a personas en situación de dependencia* i *Prevención y tratamiento educativo de las drogodependencias*, Universitat Antonio de Nebrija i Universitat Complutense de Madrid respectivament, de les quals no s'ha pogut accedir a la guia docent de les assignatures. La resta de pàgines web de les diverses facultats disposen d'una guia docent actualitzada i detallada, que ens ha facilitat poder extreure el temari que s'imparteix a cada una d'elles.

En aquest punt, també diferenciarem les assignatures específiques en drogodependències i altres addiccions i la resta d'assignatures que inclouen les drogodependències en temàtiques més globals, pel fet que aquestes segones estan menys detallades i es pot extreure poca informació en relació amb les addiccions. Per tant, constatem que les dotze assignatures que no són les específiques, són temes dins d'assignatures que aglutinen altres temàtiques, tinguin o no a veure amb les drogodependències. En termes generals, els continguts que extraïem dels temes són els següents: 1. La intervenció socioeducativa en persones amb problemes d'addicció; 2. L'addicció com a context de risc per a infants i joves; 3. Conseqüències individuals i de l'entorn en les conductes addictives. 4. Addiccions (en general i sense especificar); 5. Exclusió social; 6. Models i programes de promoció per a la salut; 7. L'educador/a social dins el context sociocomunitari i el consum de menors; 8. L'estigma social en el marc de les addiccions; i 9. Trastorns addictius i patologia dual.

D'aquelles assignatures que treballen de forma específica les addiccions, hem constatat una amplitud d'aspectes que s'hi desenvolupen. Tot i aquesta amplitud, hi ha un seguit de paraules clau que s'ha anat repetint al llarg de les guies docents i serà a partir d'aquestes que interpretarem els continguts de les assignatures. Constatem com una gran part d'assignatures inicien el temari amb una contextualització de les drogodependències, conceptes bàsics, tipologia de drogues, classificacions i efectes de la substància. Cinc d'aquestes guies docents, a més, parlen explícitament del model biopsicosocial, és a dir, les addiccions des d'un punt de vista multidimensional.

Si ens centrem en la intervenció, de les vint-i-una assignatures específiques que hem obtingut la guia docent, totes inclouen la intervenció socioeducativa basada en el tractament, programes, recursos, etc. de les drogodependències Setze fan esment de la intervenció socioeducativa en la prevenció i dotze especifiquen els factors de risc i de protecció.

A la majoria dels continguts de les assignatures constatem que parlen de la dimensió professional de l'educador/a social: el paper de l'educador/a social en drogodependències, tècniques d'intervenció, eines, recursos, etc. Es parla de forma explícita en més d'una ocasió de l'entrevista motivacional. Es tracta d'una intervenció centrada en la persona encaminada a generar un nivell de consciència de la problemàtica, la decisió de canvi de conducta i la valoració de les conseqüències d'aquest canvi, és a

dir, és una eina per tal que la persona consideri el procés com a seu, agafant consciència de les seves pròpies fortaleces de canvi (Aguilera 2013).

Pel que fa als continguts que trobem menys a les guies docents, destaquem que sis assignatures parlen específicament de drogodependències i altres addiccions conductuals. Quatre assignatures esmenten la perspectiva de gènere en les drogodependències i altres addiccions i en tres ocasions s'esmenten aspectes de salut mental i/o patologia dual.

Aquesta darrera informació, és a dir, el títol i la guia docent de les assignatures, es poden consultar de forma esquematitzada a la taula 2.

DISCUSSIÓ

Les drogodependències i les addiccions a altres substàncies afecten molts àmbits de la nostra societat i cal, doncs, una resposta adaptada des d'una visió multidisciplinària. Al llarg de la història, el perfil professional de l'educador/a social s'ha vist cada vegada més involucrat en les drogodependències, al principi amb una acció basada en una necessitat de resposta immediata d'aquesta problemàtica, però cada cop té més pes el model biopsicosocial i, per tant, cal una intervenció en tots els àmbits de les addiccions, així com en qualsevol moment del procés de tractament. Si bé és cert que la part social encara avui s'ha de lluitar perquè es tingui en compte, pel gran pes que s'atorga a la psicologia i la biologia, l'educació social va agafant més terreny en la intervenció a les drogodependències i altres addiccions.

Per aquest motiu, es reclama una formació específica que capaciti als educadors/es socials per tal de portar a terme intervencions educatives coherents amb les necessitats i demandes de la societat en relació amb les addiccions. La formació universitària, si bé no és determinant, juga un paper important en la posterior pràctica professional, així com la importància que implica aquesta formació pel que fa a donar resposta a les necessitats socials. Un clar exemple és el sorgiment de la titulació universitària d'Educació Social a Espanya el 1991, per tal de proporcionar una formació específica a aquells professionals de l'àmbit social que treballen, sobretot, a partir del risc d'exclusió social, la marginació, la discriminació i l'estigma.

L'*Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones* (OEDA) (2022) exposa la prevalença i augment del consum de substàncies. Com s'ha dit anteriorment, tot i que les

dades no demostren la possibilitat d'addicció en aquests consums, demostren uns indicadors de consum a l'alça així com la necessitat de treballar a partir de la prevenció i la reducció de danys i riscos amb l'objectiu d'endarrerir el possible l'edat d'inici del consum i de treballar no des del càstig i les mesures punitives, sinó des de la consciència de consum.

A partir de la investigació descriptiva i la posterior anàlisi dels resultats obtinguts, s'evidencia l'augment substancial del nombre d'assignatures que tenen continguts en drogodependències i altres addiccions quan ho comparem deu anys enrere, amb l'estudi realitzat per Bas-Peña (2014;a). El 2013, doncs, hi havia l'existència de nou assignatures impartides en un total de trenta-sis universitats analitzades. El 2023 verifiquem que de la investigació realitzada a trenta-nou universitats, hi ha un total de trenta-quatre assignatures destinades a la formació en drogodependències i altres addiccions, vint-i-dos de forma específica en la temàtica i dotze ho inclouen en altres assignatures més globals amb temes i apartats concrets. De les cinc universitats restants, desconeixem l'existència d'assignatures, perquè no s'ha tingut accés als plans d'estudi o aquests no s'han especificat a les pàgines web o les guies docents de la facultat.

Passem de la presència d'un 26,47% a un 87,20% en assignatures de drogodependències en un període de deu anys. Són unes xifres positives que posa en relleu el fet que les drogodependències i altres addiccions requereixen especialització per a la intervenció, ja sigui en reducció de danys i riscos, prevenció, tractament, rehabilitació o reinserció social, àmbits en els quals existeix la figura professional de l'educador/a social i, per tant, requeriria una formació específica en cada un d'ells. Hauria sigut interessant cercar si aquelles universitats que imparteixen assignatures específiques en drogodependències i altres addiccions també imparteixen altres assignatures on s'inclogui algun apartat o tema en relació amb la temàtica de drogues, ja que això podria fer augmentar el nombre total de matèries. El fet de no tenir accés a totes les guies docents, ens ha reduït el nombre d'assignatures a analitzar.

El grau d'Educació Social s'imparteix en catorze comunitats autònomes i en trenta províncies (a més de les dues Ciutats Autònomes). Això és, que no totes les universitats d'arreu d'Espanya ofereixen el grau. Tot i fer més de trenta anys de la formalització de la titulació d'Educació Social, encara avui dia es considera una titulació jove, en construcció i constant creixement i adaptació a les demandes de la societat (Tiana, 2016).

La majoria d'aquestes universitats imparteixen el grau presencialment, exceptuant tres universitats: UOC, UNED i UNIR. La possibilitat de fer-ho a distància augmenta les possibilitats d'estudiar Educació Social per la flexibilitat que ofereix: horària, organitzativa, recursos, etc. Tot i com veiem, la majoria opta per una formació basada en la presencialitat potenciant, així, el treball en xarxa.

El nombre de crèdits que més s'atorga a les trenta-quatre assignatures és de 6 crèdits, exceptuant tres assignatures que ho fan amb tres crèdits i una última amb 4,5 crèdits. El pes creditici que es donen a les assignatures ens poden indicar la importància i el pes que té aquell àmbit en relació amb la pràctica professional. També ens ho indica el fet que vint-i-una de les assignatures analitzades són assignatures optatives, és a dir, el 61,76%, s'ofereixen de manera opcional. Per una banda, dóna l'oportunitat de formar-se a aquells futurs professionals que realment estiguin interessants en les drogodependències. Per altra banda, el fet que les addiccions afectin tants aspectes de la persona i de la societat, així com als àmbits d'intervenció de l'educació social, posa de manifest la necessitat d'enfocar-ho des d'una perspectiva d'obligatorietat. Tenint en compte que hi ha la possibilitat de fer formació especialitzada en drogodependències en finalitzar el Grau d'Educació Social (màsters, postgrau, etc.) resultaria interessant realitzar un estudi per identificar i enumerar les formacions destinades a les drogodependències, així com l'anàlisi dels plans d'estudi d'aquests.

En els títols de les assignatures específiques per a drogodependències tenen una gran presència els termes intervenció, atenció i acció acompanyat de socioeducativa, psicoeducativa o en drogodependències. També es repeteix: drogodependències, prevenció, educació, salut i addiccions. De les assignatures amb apartats o temes en drogodependències predominen els termes: risc, exclusió social, educació, salut, atenció a la diversitat i intervenció educativa. Això podria ser indicatiu de la gran varietat d'enfocaments que es té de les drogodependències i altres addiccions, així com de la forma de treballar-ho i de formar als futurs educadors/es socials.

Per una banda, els continguts de les assignatures que inclouen temes o apartats en drogodependència en assignatures més globals, destaquem la poca informació que trobem a les guies docents, amb titulars esquemàtics que no ens permeten conèixer realment els continguts d'aquestes en termes de drogodependència. Per altra banda, els continguts de les assignatures específiques en drogodependències estan més detallats. Destaquem que

treballen els temes de contextualització de les drogodependències, conceptes bàsics, tipologia de drogues, classificacions i efectes de la substància. Tanmateix, trobem altres continguts com el model biopsicosocial, la intervenció socioeducativa en el tractament, programes i recursos, la prevenció, els factors de risc i de protecció, el paper de l'educador/a social, tècniques d'intervenció, eines i recursos i l'entrevista motivacional.

Destaquem continguts que es parlen en menys mesura i que, per la magnitud de la temàtica, hauria de tenir més presència a les guies docents:

- **Perspectiva de gènere.** Considerem que s'ha d'incloure el gènere, pel fet que és un condicionant social que en les addiccions exerceix un paper discriminatori. Tenir en compte una perspectiva de gènere vol dir conèixer els impactes que té el fet d'assignar les categories d'home i de dona i com aquestes interactuen amb el consum, abús o dependència de les drogues, així com les diferències en els riscos, les percepcions, les conseqüències i l'estigma social. Tenint en compte, també, la interrelació que hi ha entre violència de gènere i addiccions (Canal Drogues, 2022).
- **Salut mental.** Per l'estreta relació entre el consum de substàncies i la salut mental. Hi ha una alta prevalença d'alteracions psicopatològiques i patologia dual en persones que fan un abús a substàncies o presenten una addicció comportamental (Santos-de Pacual, Saura-Garre i López-Soler, 2020).
- **Addiccions sense substància,** per l'augment constant i la desconeixença general que suposen aquestes addiccions, així com les diferències de tipologies i les especificacions en els tractaments.

Resulta indispensable destacar que les guies docents i, per tant, els continguts de les assignatures, estan subjectes a les interpretacions del professorat. D'aquesta manera, la interpretació realitzada de les assignatures pel que fa als aspectes que es defineixen a la guia docent, poden estar adequats o no a la realitat que es desenvolupa a l'aula. És a dir, considerem que és alarmant constatar que només quatre assignatures especifiquen la perspectiva de gènere en drogodependències, però que no surti explícitament, no vol dir que al llarg de l'assignatura no es treballi aquest aspecte. En aquest sentit, resultaria interessant plantejar-se una avaluació entre la formació rebuda pels estudiants, i com aquesta ha influenciat en l'exercici professional posterior. També es considera interessant la possibilitat d'ampliar aquesta formació en drogodependències i altres addiccions a

altres aspectes com, per exemple, el col·lectiu LGTBIQ+ i la intervenció en drogodependències segons l'edat de consum.

Arran dels resultats i l'anàlisi d'aquest, ens plantejem les següents millores: una formació en drogodependències ferma, amb assignatures obligatòries i amb més pes dins els plans d'estudi, sobretot per aquelles que només disposen d'assignatures amb temes o apartats en drogodependències en assignatures més globals. També es fa necessària una formació en drogodependències i altres addiccions basada en la perspectiva de gènere i on es tingui en compte, a més, aquells col·lectius o persones amb més risc d'exclusió per causes d'edat, gènere, religió, nivell socioeconòmic, etc. Així com tenir nocions de salut mental, ja que constatem que es menciona en poques ocasions a les guies docents. Finalment, tenir més en consideració les addiccions sense substància, també considerades comportamentals.

Les dades obtingudes a través d'aquesta investigació documental són una empenta més per revisar constantment allò establert fins al moment, en aquest cas, els plans d'estudi de les universitats i la formació que es dona, per tal de continuar millorant i adaptant els coneixements en l'actualitat així com els requisits de la societat en constant canvi.

CONCLUSIONS

Per concloure el present article destaquem l'augment del 87,20% en la presència d'assignatures, específiques o no, en drogodependències a les universitats d'arreu d'Espanya que imparteixen el grau d'Educació Social en comparació a deu anys enrere amb l'estudi realitzat per Bas-Peña (2014;a). Aquest estudi evidencia la necessitat de continuar augmentant la formació universitària en drogodependències i altres addiccions, així com l'ampliació del temari a aspectes com: la perspectiva de gènere, la salut mental, addiccions sense substància, el col·lectiu LGTBIQ+, intervenció segons l'edat de consum, etc. per tal d'adaptar la intervenció professional a les necessitats de la societat i els col·lectius que la conformen.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Aguilera, C. (2013). La entrevista motivacional. Una manera de actuar sobre la voluntat personal en adicciones. *Archivos de Memoria*, 10(2). Dialnet. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4682948>

- Apud, I. & Romaní, O. (2016). La encrucijada de la adicción. Distintos modelos en el estudio de la drogodependencia. *Health and Addiction*, 16(2), 115-125. Redalyc. <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=83946520005>
- Ballesteros, B. (2003). Investigación en Educación Social. Una propuesta orientada a la formación de estudiantes universitarios. *Ágora digital*, 5, 117-130. Dialnet. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5010653>
- Bas-Peña, E. (2014a). Educación social y formación en drogodependencias. *Salud y drogas*, 14(1), 71-83. Redalyc <https://www.redalyc.org/pdf/839/83931686007.pdf>
- Bas-Peña, E. (2014b). Políticas sociales y drogodependencias: la formación universitaria de educadores y educadoras sociales. *Temas em Educaçao*, 23(2), 17-39. Digitum. <https://digitum.um.es/digitum/bitstream/10201/46440/1/Politicasso....pdf>
- Bas-Peña, E., Pérez-de-Guzmán, V. & Vargas-Vergara, M. (2014). Educación y Género. Formación de los educadores y educadores sociales. *Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria*, 23, 95-120. Dialnet. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4523709>
- Canal Drogues. (2022, 7 de març). Perspectiva de gènere. Recuperat el 21 de maig de 2022, de https://drogues.gencat.cat/es/professionals/perspectiva_de_genere_2/index.html
- Comas, D. (1994). El educador social en drogodependencias. Dins A. Muñoz Sedano (Ed.). *El educador social: profesión y formación universitària: semana en educación social*. (pp. 79-86). Popular. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=5967>
- Engel, G. L. (1977). The need for a new Medical model: a challenge for biomedicine. *Science*, 196(4286), 129-136. NIH. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/847460/>
- Freixa, F. (1982). *El fenómeno droga* (8.ª ed.). Salvat.
- González, E. & Pérez, M. P. (1997). La intervención educativa en el campo de las drogodependencias: la formación para la prevención en la escuela. *Revista*

- Complutense de Educación*, 8(1), 79-101. Dialnet. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=150217>
- Ministeri de Sanitat. Delegació del Govern per al Pla Nacional sobre Drogues. (2022). *Informe EDADES 2022: Encuesta sobre alcohol y otras drogas en España 1995-2022*. <https://tinyurl.com/mpzmtz8d>
 - Ministeri d'Universitats del Govern d'Espanya. (2023) *Qué Estudiar y Dónde en la Universidad (QEDU)*. <http://siiu.universidades.gob.es/QEDU/>
 - Olivar, A. (2005). La Educación Social en el Tratamiento de las drogodependencias. *Revista Peruana de Drogodependencias*, 3(1), 159-186.
 - Organización Mundial de la Salud (OMS). (1998). Informe sobre la salud en el mundo 1998. La vida en el siglo XXI: una perspectiva para todos. Organización Mundial de la Salud, Ginebra. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/85406>
 - Plan Nacional sobre Drogas. (2020). Estratègia Nacional sobre Adicciones 2017-2024. Madrid, Delegación del Gobierno para el Plan Nacional de Drogas. <https://tinyurl.com/2p8f36d5>
 - Real Decreto 1420/1991, de 30 de agosto, por el que se establece el título universitario oficial de Diplomado en Educación Social y las directrices generales propias de los planes de estudios conducentes a la obtención de aquél. Boletín Oficial del Estado. Madrid, 10 de octubre de 1991, núm. 243, 32891-32892. <https://www.boe.es/eli/es/rd/1991/08/30/1420>
 - Santos-de Pascual, A., Saura-Garre, P. & López-Soler, C. (2020). Salud mental en personas con trastorno por consumo de sustancias: aspectos diferenciales entre hombres y mujeres. *Anales de Psicología*, 36(3), 443-450. Scielo. <https://tinyurl.com/3xbkkzzn>
 - Sixto-Costoya, A. i Olivar, A. (2018). Educación Social y Trabajo Social en adicciones: Recuperar el territorio colaborando. *RES, Revista de Educación Social*, 26, 141-158. Eduso. <https://tinyurl.com/4mwafpd5>
 - Tiana, A. (2016). La evolución de la educación social como campo académico y profesional. *RES, Revista de Educación Social*, 24, 81-109. Eduso. <http://eduso.net/res/wp-content/uploads/documentos/835.pdf>

- Villa, A. (Coord.) (2004). Libro blanco: Título de grado en pedagogía y educación social. (1ª ed. En castellà). ANECA. <https://tinyurl.com/5n8xxcnm>
- Zabala, M. A. (2002). La enseñanza universitaria. El escenario y sus protagonistas. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 20(3), 321-323. Dialnet. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=91163>

ANNEXOS

Taula 1. Universitats

	Universitat	Link	Tipus	CCAA	Província	Modalitat	Assignatura de drogues específica	Temari dins altra assignatura	Tipus assignatura	Crèdits	Curs
1	Universitat d'Almeria	Link	Pública	Andalusia	Almeria	Presencial		1	Bàsica	6	1er
2	Universitat de Còrdova	Link	Pública	Andalusia	Còrdova	Presencial	1		Obligatòria	6	3er
3	Universitat de Granada	Link	Pública	Andalusia	Granada	Presencial	1		Optativa	6	3er
		Link	Pública	Andalusia	Ceuta	Presencial		1	Obligatòria	6	2on
		Link	Pública	Andalusia	Melilla	Presencial	1		Optativa	6	3er
4	Universitat de Huelva	Link	Pública	Andalusia	Huelva	Presencial		1	Optativa	6	4rt
5	Universitat de Jaén	Link	Pública	Andalusia	Jaén	Presencial		1	Obligatòria	6	3er
6	Universitat de Màlaga	Link	Pública	Andalusia	Màlaga	Presencial	1		Optativa	6	4rt
7	Universitat Pablo de Olavide	Link	Pública	Andalusia	Sevilla	Presencial		1	Obligatòria	6	2on
8	Universitat de Las Palmas de Gran Canària	Link	Pública	Canàries	Las Palmas	Presencial	1		Optativa	6	4rt
9	Universitat de Castella-La Mantxa	Link	Pública	Castella-La Manxa	Conca	Presencial		1	Obligatòria	6	3er
		Link	Pública	Castella-La Manxa	Toledo	Presencial	No consta	No consta	No consta	No consta	No consta

10	Universitat de Burgos	Link	Pública	Castella i Lleó	Burgos	Presencial	1		Optativa	6	4rt
11	Universitat de Lleó	Link	Pública	Castella i Lleó	Lleó	Presencial		1	Optativa	6	3er
12	Universitat de Salamanca	Link	Pública	Castella i Lleó	Salamanca	Presencial	No consta	No consta	No consta	No consta	No consta
13	Universitat de Valladolid	Link	Pública	Castella i Lleó	Valladolid	Presencial		1	Obligatòria	6	2on
		Link	Pública	Castella i Lleó	Palència	Presencial		1	Obligatòria	6	2on
14	Universitat Autònoma de Barcelona	Link	Pública	Catalunya	Barcelona	Presencial		1	Optativa	6	3er o 4rt
15	Universitat de Barcelona	Link	Pública	Catalunya	Barcelona	Presencial	1		Optativa	3	3er o 4rt
16	Universitat Ramon Llull	Link	Privada	Catalunya	Barcelona	Presencial	1		Optativa	3	De 2on a 4rt
17	Universitat de Vic	Link	Pública	Catalunya	Barcelona	Presencial	No consta	No consta	No consta	No consta	No consta
18	Universitat Oberta de Catalunya	Link	Privada	Catalunya	Barcelona	A distància	1		Obligatòria	6	-
19	Universitat de Girona	Link	Privada	Catalunya	Girona	Presencial	1		Optativa	3	3er o 4rt
20	Universitat de Lleida	Link	Pública	Catalunya	Lleida	Presencial	1		Optativa	6	2on
21	Universitat Rovira i Virgili	Link	Pública	Catalunya	Tarragona	Presencial		1	Optativa	6	4rt
22	Universitat d'Alcalà	Link	Centre privat adscrit Centro Universitario Cardenal Cisneros	Comunitat de Madrid	Madrid	Presencial	1		Optativa	6	4rt

23	Universitat Antonio de Nebrija	Link	Privat	Comunitat de Madrid	Madrid	Presencial i a distància	1		Optativa	6	3er o 4rt
24	Universitat Complutense de Madrid	Link	Pública	Comunitat de Madrid	Madrid	Presencial	1		Optativa	6	3er
		Link	Centre privat adscrit CES Don Bosco	Comunitat de Madrid	Madrid	Presencial	1		Optativa	6	3er
25	Universitat Francisco de Vitoria	Link	Privat	Comunitat de Madrid	Madrid	Presencial	No consta	No consta	No consta	No consta	No consta
26	Universitat Nacional d'Educació a Distància (UNED)	Link	Pública	Comunitat de Madrid	Madrid	A distància		1	Obligatòria	6	2on
27	Universitat Autònoma de Madrid	Link	Privat adscrit - La Salle Centro Universitario	Comunitat de Madrid	Madrid	Presencial i semi-presencial	1		Optativa	6	2on o 3er
28	Universitat de Valencia	Link	Pública	Comunitat Valenciana	València	Presencial	1		Optativa	4,5	4rt
29	Universitat Catòlica de Valencia San Vicente Màrtir	Link	Privada	Comunitat Valenciana	València	Presencial	1		Obligatòria	6	3er
30	Universitat d'Extremadura	Link	Pública	Extremadura	Caceres	Presencial		1	Obligatòria	6	3er
31	Universitat de A Coruña	Link	Pública	Galicia	A Coruña	Presencial	1		Optativa	6	4rt

32	Universitat de Santiago de Compostela	Link	Pública	Galicia	A Coruña	Presencial	1		Optativa	6	4rt
33	Universitat de Vigo	Link	Pública	Galicia	Ourense	Presencial	1		Obligatòria	6	4rt
34	Universitat de les Illes Balears	Link	Pública	Illes Balears	Illes Balears	Presencial i a distància	1		Obligatòria	6	3er
35	Universitat de Deusto	Link	Privada	País Basc	Biscaia	Presencial	1		Optativa	6	3er o 4rt
36	Universitat del País Basc	Link	Pública	País Basc	Biscaia	Presencial	No consta	No consta	No consta	No consta	No consta
		Link	Pública	País Basc	Guipúscoa	Presencial	No consta	No consta	No consta	No consta	No consta
37	Universitat d'Oviedo	Link	Centre adscrit privat - Facultat Padre Ossó	Principat d'Astúries	Principat d'Astúries	Presencial		1	Obligatòria	6	1er
38	Universitat de Murcia	Link	Pública	Regió de Murcia	Regió de Murcia	Presencial	1		Optativa	6	4rt
39	Universitat Internacional de La Rioja (UNIR)	Link	Privada	La Rioja	La Rioja	A distància	No consta	No consta	No consta	No consta	No consta

Taula 2. Títol i guia docent de les assignatures

	Universitat	Títol de l'assignatura	Guia docent
1	Universitat d'Almeria	Procesos de enseñanza, atención a la diversidad e inclusión social	Tema 3. Intervención socioeducativa en contextos de riesgo: 3.6. Personas con problemas de adicción (drogas, alcohol, juego, etc.).
2	Universitat de Còrdova	Intervención psicoeducativa en drogodependencias y adicciones	<p>1. Contextualització dels problemes de drogues: conceptes fonamentals i models teòrics de referència: model bio-psico-social.</p> <p>2. Caràcter multidimensional de les drogodependències: espais d'actuació dels professionals de la intervenció social. Drogues i adolescents. Problemes associats al consum de drogues.</p> <p>Prevenió en drogodependències: factors de risc i factors de protecció. Resposta assistencial davant la drogodependència i programes preventius. Planificació de la intervenció social: prevenció comunitària.</p> <p>Les habilitats de comunicació com a recurs per a la intervenció en drogodependències.</p> <p>La comunicació interpersonal. Què és la comunicació? Dimensions de la comunicació. Obstacles i recursos facilitadors de la comunicació.</p> <p>Els estils de comunicació. Característiques. Semblances i diferències.</p> <p>Afrontament de les situacions crítiques. Objecions i resistències. Com fer una crítica. Com actuar quan rebem una crítica. Com fer front a la hostilitat.</p>
3	Universitat de Granada (Granada i Melilla)	Acción socioeducativa en Drogodependencias	<p>1. Aspectes introductoris, històrics i teòrics sobre les drogues. Conceptes bàsics, tipologies de drogues, classificacions i efectes de la substància.</p> <p>2. Marc sociocultural del fenomen de les drogodependències. La cultura de les drogues, representacions socials sobre les drogues, el consum de les drogues i la seva relació amb els factors de risc i els factors de protecció i epidemiologia, motius i situacions de consum.</p> <p>3. Fonaments pedagògics de l'acció socioeducativa. La prevenció: enfoc, nivells, modalitats, àmbits. Els estadis de canvi en els processos addictius. Tipus de tractaments i teràpies.</p> <p>4. Atenció socioeducativa: xarxa de recursos d'atenció en drogodependències.</p> <p>5. Acció socioeducativa mitjançant programes de prevenció en drogodependències: elaboració de projectes socioeducatius en drogodependències i anàlisi-avaluació de programes-projectes socioeducatius en acció: camp.</p> <p>6. Dimensió professional educativa dels/les educadors/es socials en drogodependències.</p>
	Universitat de Granada (Ceuta)	Desarrollo e Intervención en la infancia y adolescencia en contextos de riesgo	Tema 8. Otros contextos de riesgo: Hijas e hijos de progenitores con problemas de alcoholismo y/o drogadicción
4	Universitat de Huelva	Perfiles psicológicos y alteraciones emocionales de las	Tema 4. El proceso de drogadicción. Consecuencias individuales de la conducta de drogadicción. La familia en el proceso de drogadicción

personas en situación de riesgo social			
5	Universitat de Jaén	Salud, dependencia y vulnerabilidad social	Tema 21. Epidemiología i prevenció del consum de tabaco i alcohol. Tema 22. Epidemiologia i prevenció de les drogodependències.
6	Universitat de Màlaga	Intervención socioeducativa en drogodependencias	Tema 1. Aproximación al fenómeno de las drogodependencias. Teorías de los Sistemas. Tema 2. La exclusión social como origen y/o consecuencia de las drogodependencias. Tema 3. Las sustancias de abuso. Tema 4. La prevención y el tratamiento. Tema 5. Oferta, demanda y factores de riesgo. Reducción de daños. Tema 6. Teorías y modelos que pretenden explicar las conductas adictivas. Tema 7. Aspectos normativos y control de sustancias. Tema 8. La educadora y el educador social en el ámbito de las drogodependencias.
7	Universitat Pablo de Olavide	Intervención educativa para la integración social de personas en riesgo de exclusión social	Tema 11: Adicciones
8	Universitat de Las Palmas de Gran Canaria	Intervención socioeducativa para la promoción de hábitos de vida saludable y reeducación de adicciones	Tema 1. Concepte de salut i els seus determinants. Educació i promoció de la salut. Principals camps d'actuació. Hàbits de vida saludable. Disseny i desenvolupament d'estratègies per a la seva promoció. Tema 2. Addicció a substàncies. Delimitació conceptual i conceptes bàsics associats. Educar per prevenir l'abús i la dependència. Les altres "addiccions", problemes de comportament.
9	Universitat de Castilla-la Mantxa (Conca)	Teoría social de las migraciones y de la exclusión social	Tema 7: Las adicciones y la exclusión social
10	Universitat de Burgos	Adicciones, drogodependencias y educación	Bloc I. Les drogodependències 1. El concepte d'addicció. 2. Història de les drogues. 3. Les substàncies: tipus i classificacions. 4. La prevenció en el consum de drogues Bloc II. Les noves addiccions de la nova societat. 1. El joc compulsiu. 2. L'impuls del consum. 3. Internet i les xarxes socials. 4. El mòbil i els nous dispositius. Bloc III. Els diferents programes educatius. 1. Programes i projectes educatius per a la prevenció. 2. Programes de tractament

11	Universitat de Lleó	Educación para la salud	Bloque 4. 4.1. El tabaco. 4.2. El alcohol. 4.3. Otras adicciones.
12	Universitat de Valladolid (Valladolid i Palència)	Marco teórico de la intervención educativa con personas en situación de riesgo y exclusión social	Tema 4. Características y condicionantes de los diversos colectivos en situación de riesgo o exclusión social 4.2. Personas con problemas de drogodependencias
13	Universitat Autònoma de Barcelona	Educació per a la salut	Salut i qualitat de vida des de la perspectiva de l'educació. Models i programes de promoció per a la salut: planificació, estratègies i tècniques educatives aplicades a l'educació per a la salut. Drogues, sexualitats, alimentació i violències: implicacions per a la salut.
14	Universitat de Barcelona	Societat, Salut i Drogues	Bloc Introductor. Societat Salut i drogues. Salut i educació per a la salut. Les drogues com a fenomen i com a problema social. Models explicatius del fenomen. Els estereotips i els prejudicis socials. Bloc I. Les persones, els contextos i la relació amb les substàncies. Usos e les drogues. Les substàncies i els seus efectes. El marc social i polític. Les polítiques socials a escala internacional, nacional i local. Bloc II. Drogues i educació. La pràctica professional. Acció socioeducativa adreçada a la població general i a usuaris de drogues: models, recursos i programes. Acció socioeducativa davant problemes derivats dels usos de drogues. Estratègies d'intervenció. Els educadors socials i les drogues: funcions, límits i riscos.
15	Universitat de Girona	L'educador social en l'àmbit de les drogodependències	Tema 1. Conceptes bàsics: Droga, drogodependència i addicció. La història de l'educador social com a un individu actiu (i amb una història personal pròpia). 2. Tema 2. Procés de la dependència. Persona, droga i context. 3. Tema 3. Fenomenologia de les substàncies I. 4. Tema 4. Fenomenologia de les substàncies II. 5. Tema 5. La Xarxa d'Atenció a les Drogodependències. 6. Tema 6. Factors de risc i factors de protecció davant d'una conducta addictiva. 7. Tema 7. La intervenció socioeducativa és terapèutica. L'entrevista motivacional per a educadors i educadores socials.
16	Universitat de Lleida	Drogodependències	1. En cuanto a la sustancia. 1.1. Tipología de las diferentes drogas, efectos y consecuencias. 2. En cuanto a la persona. 2.1. La persona del toxicómano. 2.2. Modelos psicológicos y personalidad. 2.3. El fenómeno de la comorbilidad. 2.4. Trastornos psiquiátricos inducidos por sustancias. 2.5. El proceso adictivo. 3. En cuanto al medio. 3.1. Historia de las drogas. 3.2. La publicidad. 3.3. La familia. 3.4. Los jóvenes. 3.5. Los padres. 3.6. La Sociedad. 4. En cuanto a las estrategias. 4.1. La prevención. 4.2. Los tratamientos farmacológicos. 4.3. Los tratamientos psicológicos. 4.4 Los abordajes sociales. 4.5. El papel del educador en la prevención, el tratamiento y la rehabilitación. 4.6. Los programas de disminución de daños. 4.7. La entrevista motivacional. 4.8. Elementos para una correcta comunicación.
17			I. Breu introducció a la història de les drogues. 1. Les substàncies psicoactives a contrallum del procés de civilització. 2. L'adveniment del prohibicionisme. 3. Història contemporània de les drogues a l'Estat espanyol. 3.1. Consums contraculturals a l'Espanya franquista (1959-1978).

Universitat Oberta de Catalunya	Drogues: prevenció i formes d'acció socioeducativa	<p>3.2 Crisi de l'heroïna durant la transformació social (1979-1992). 3.3 Normalització dels consums al llarg del període d'entre crisi (1993-2008)</p> <p>II. Les polítiques de drogues. Un genocidi a càmera lenta. 1. El sistema de fiscalització de drogues: el controvertit rol de la junta internacional de fiscalització d'estupefaents (JIFE). 2. Els costos de la prohibició (Dilapidant recursos públics i minant l'economia legal, Afectació a la Salut Pública, Amenaça a la pau i la seguretat, Assetjament als Drets Humans, Perjudici al Medi Ambient, Els Beneficis de la prohibició, Les alternati-ves en marxa).</p> <p>III. La prevenció de les drogodependències: de l'alarma moral a la prevenció basada en l'evidència. 1. Prevenció. Riscos, beneficis i danys. 2. La gènesis de la prevenció: una resposta bel•ligerant i moral 3. Prevenció preventiva</p> <p>IV. Polítiques i programes de Reducció de Danys i Riscos (PRDR): una qüestió de salut pública i drets humans. 1. Introducció. 2. Iniciatives que van propiciar l'aparició de les PRDR i procés d'implantació. 3. Els PRDR i la reivindicació del dret a la salut 4. Definicions, principis i fonaments. 5. Principals obstacles i reptes de les PRDR</p> <p>V. Formes d'atenció assistencial als problemes relacionats amb els consums de drogues. 1. Introducció. 2. Breu síntesi de l'evolució de la xarxa assistencial de drogo-dependències a l'Estat espanyol. 3. Models i estructures d'abordatges. 4. Estructura de la xarxa assistencial i de tractament</p>	
18	Universitat Ramon Llull	Intervenció socioeducativa en drogodependències	<p>Mòdul 1: El model biopsicosocial de les drogodependències Concep-tes fonamentals en drogodependències: Dependència física i síndrome d'abstinència. Dependència psíquica. To-lerància. Sensibilització. Usos de drogues: ús i abús. Cate-gories de consum. Consum problemàtic de drogues.</p> <p>Mòdul 2: Classificació de les drogues. Un repàs a les substàncies additives de consum més freqüent en el nostre medi. Efectes sobre l'organisme humà. Vies d'administració de les drogues. Conse-qüències generals de les drogodependències.</p> <p>Mòdul 3: El procés de l'addicció a les drogues. El sistema cerebral de recompensa. Ini-ciació al consum. Desenvolupament de l'estat d'addicció. Retirada del consum. Aparició de recaigudes.</p> <p>Mòdul 4: Fonaments biopsicosocials de les drogodependències. Determinants psicosocials de la conduc-ta addictiva. Factors de risc i factors de pro-tecció. Accessibilitat a les drogues.</p> <p>Mòdul 5: Xarxa d'atenció a les drogodependències. Recursos d'atenció i intervenció en drogodependències</p>
19	Universitat Rovira i Virgili	Contextos d'intervenció III	<p>Aproximació al fenomen de les adiccions (adiccions amb substància, adiccions sense substància). Panorama internacional de la problemàtica de les conductes addictives. Aspectes legislatius, regulacions i recomanacions. La intervenció socioeducativa en la conducta addictiva (Models, estratègies i tècniques d'intervenció). Els recursos per a la intervenció</p>
20	Universitat d'Alcalà	Prevenció en drogodependencia	<p>Bloque 1: Introducción a las adicciones. Neurobiología de las adicciones. Factores psicológicos en las adicciones.</p> <p>Bloque 2: Procesos de cambio de conductas adictivas, Patología dual, Niveles de atención Sanitaria y rehabilitación. Atención y reinserción sociofamiliar y laboral.</p> <p>Bloque 3: La entrevista motivacional. Introducción a la Terapia familiar en adicciones. Programa de prevención en adicciones a nivel escolar, familiar, comunitario y laboral.</p>

21	Universitat Antonio de Nebrija	Atención a personas en situación de dependencia	No consta
22	Universitat Complutense de Madrid	Prevención y tratamiento educativo de las drogodependencias	<p>BLOQUE I: Introducción a las drogodependencias</p> <p>Conceptos básicos Tipos de consumo Factores de riesgo y factores de protección Tipología y clasificación de sustancias Patología Dual Historia de la drogodependencia en España BLOQUE II: Prevención de las drogodependencias Concepto de prevención Tipología Ámbitos de prevención Programas de prevención La educación social en la prevención de adicciones BLOQUE III: Tratamiento de las drogodependencias Fases del proceso de adicción y rehabilitación Las redes de recursos en adicciones, tipología de los recursos. Los centros de atención a la drogodependencia Programas de tratamiento de adicciones Perspectiva de género en el tratamiento de adicciones Perfil profesional de la Educación Social en el contexto del tratamiento de la drogodependencia</p>
	Universitat Complutense de Madrid (Centre privat adscrit CES Don Bosco)	Prevención y tratamiento educativo de las drogodependencias	<p>BLOQUE I: Introducción a las drogodependencias</p> <p>Conceptos básicos Tipos de consumo Factores de riesgo y factores de protección Tipología y clasificación de sustancias Patología Dual Historia de la drogodependencia en España BLOQUE II: Prevención de las drogodependencias Concepto de prevención Tipología Ámbitos de prevención Programas de prevención La educación social en la prevención de adicciones BLOQUE III: Tratamiento de las drogodependencias Fases del proceso de adicción y rehabilitación Las redes de recursos en adicciones, tipología de los recursos. Los centros de atención a la drogodependencia Programas de tratamiento de adicciones Perspectiva de género en el tratamiento de adicciones Perfil profesional de la Educación Social en el contexto del tratamiento de la drogodependencia</p>
23	Universitat Nacional d'Educació a Distància (UNED)	Diagnóstico en educación social	Tema 6. El diagnóstico socio-educativo aplicado al contexto socio-comunitario En este último tema, tremendamente diverso, se han incluido algunos de los muchos ámbitos en que un Educador Social puede desarrollar su trabajo dentro del contexto sociocomunitario, que pueden abarcar desde organizaciones/instituciones desde las que se atienden posibles situaciones de desprotección infantil, problemas de agresividad/violencia, conflictos derivados de un tratamiento inadecuado de las diferencias culturales o la detección de menores en relación al consumo de drogas.
24	Universitat Autònoma de Madrid	Intervención en drogodependencias	<p>CONTEXTUALIZACIÓN DE LAS DROGODEPENDENCIAS / ADICCIONES</p> <p>-Cuestiones básicas -Psicosociología de las drogodependencias -El proceso vital de la persona drogodependiente -La intervención. -Aclaraciones previas PREVENCIÓN DE LAS DROGODEPENDENCIAS / ADICCIONES -Introducción: Estrategias, población, contextos Cuestiones generales de la prevención de las drogodependencias</p> <p>Objetivo: los factores de protección y los factores de vulnerabilidad -Los profesionales de los social como agentes de cambio INTERVENCIÓN CON PERSONAS DROGODEPENDIENTES/ADICCIONES</p> <p>-Bases para una intervención: parámetros -Recursos y servicios de atención a personas drogodependientes / adictas -Los/as profesionales que trabajan en drogodependencias / adicciones -Especial atención a personas drogodependientes en situación de exclusión social extrema -La atención a las familias: cuestiones básicas - El trabajo con personas adictas. -Algunas cuestiones básicas desde los/as profesionales</p>

25	Universitat de València	Educació per a la salut. Prevenció de conductes addictives	<p>1. - Aproximació al concepte d'Educació per a la Salut. - L'Educació per a la Salut en el marc de la Política Educativa espanyola. - Models de Programes d'Educació per a la Salut. - Proposta de programació d'Educació per a la Salut.</p> <p>2. Proposta de programació d'educació per a la Salut: - Hàbits essencials en salut. - Prevenció d'addiccions. Elaboració de projectes.</p>
26	Universitat Catòlica de València San Vicente Màrtir	Intervención socioeducativa en drogodependencias	<p>1. Fundamentos de la Conducta Adictiva - Conceptos Básicos. - Tipología. Clasificación de las sustancias y sus efectos - Bases Fisiológicas de la Conducta Adictiva. - Bases Psicológicas de la Conducta Adictiva. - Modelos Teóricos explicativos.</p> <p>2. Factores de Riesgo y Protección. - Causas del consumo. - Factores de Riesgo - Factores de Protección</p> <p>3. Prevención en Conductas Adictivas - Objetivos y estrategias en Prevención - Reducción de la Oferta y la Demanda - Niveles y ámbitos en prevención. - Principales programas de Prevención</p> <p>4. Intervención y tratamiento de la Conducta Adictiva - ¿Que es la intervención en drogodependencias? - Red asistencial - Principales corrientes psicológicas en la intervención. - Modelo transteórico de Cambio. - Entrevista Motivacional</p>
27	Universitat d'Extremadura	Procesos de socialización y exclusión social	Contenidos del tema 5: 5.1 Teoría de las desviaciones: Durkheim y Merton. 5.2 El estigma social en el marco de las adicciones. 5.3 La resocialización como mecanismo de inclusión social.
28	Universitat de A Coruña	Desenvolvemento e prevención de conductes aditivas	<p>MÓDULO I: Aproximación conceptual ás adicións. 1.1. Límites entre as condutas normais e as condutas aditivas. 1.2. Clasificación das adicións. 1.3. Semellanzas e diferenzas entre as adicións químicas e as psicolóxicas. 1.4. Características das condutas aditivas. 1.5. Factores de inicio y mantemento das adicións. 1.6. Patoloxía dual: comorbilidade entre as adicións e outros trastornos mentais</p> <p>MÓDULO II: Adicións psicolóxicas. 2.1. Xogo patolóxico. 2.2. Adición ao sexo. 2.3. Adición ás compras. 2.4. Adición á comida. 2.5. Adición ao traballo. 2.6. Adición ao exercicio físico. 2.7. Adición ao móvil. 2.8. Adición a Internet. 2.9. Outros tipos de adicciones psicolóxicas.</p> <p>MÓDULO III: Adicións químicas. 3.1. Adición ao alcohol. 3.2. Adición á nicotina. 3.3. Adición ás anfetaminas. 3.4. Adición ao cannabis. 3.5. Adición aos alucinóxicos. 3.6. Adición aos inhalantes. 3.7. Adición á cocaína. 3.8. Adición aos opiáceos. 3.9. Adición a outros tipos de drogas.</p> <p>MÓDULO IV: Prevención de condutas aditivas. 4.1. Tipos de prevención. 4.2. Obxectivos a conseguir no tratamento de calquera dependencia. 4.3. Liñas de intervención comúns a todas as adicións. 4.4. Prevención de recaídas: estratexias de intervención. 4.5. Programas de prevención: deseño, avaliación e intervención.</p>
29	Universitat de Santiago de Compostela	Acción socioeducativa en las adicciones	<p>Bloques temáticos:</p> <p>1. Introducción a las dependencias y a las adicciones: conceptualización, tipologías, diagnóstico y modelos de intervención.</p> <p>2. Adicciones a sustancias: definición, tipos, consecuencias, diagnóstico e intervención socioeducativa.</p> <p>3. Adicciones a conductas: definición, tipos, consecuencias, diagnóstico e intervención socioeducativa.</p> <p>4. Adicciones a personas: definición, tipos, consecuencias, diagnóstico e intervención socioeducativa.</p> <p>5. Planes, programas, recursos e iniciativas educativas de carácter institucional y comunitario para la prevención e intervención en personas con conductas adictivas y dependencias.</p>
30	Universitat de Vigo	Intervención socioeducativa nas condutas aditivas	<p>Boque 1: Aproximación al fenómeno de las conductas addictives</p> <p>I-Aspectos históricos y epidemiológicos de las conductas adictivas. • Antecedentes históricos de las conductas adictivas. • Marco general de la intervención en adicciones. • Epidemiología de las conductas adictivas. • La perspectiva de género en las conductas adictivas II- Conductas</p>

			<p>Adictivas. Conceptos básicos. • Conceptos referidos las adicciones y conductas adictivas. • Conceptos referidos las adicciones químicas. • Conceptos referidos las nuevas adicciones. III- Conductas adictivas ligadas a sustancias y conductas adictivas ligadas a hábitos comportamentales no influidos por sustancias psicoactivas. Descripción y efectos. • Descripción y efectos de las principales adicciones químicas: drogas más habituales y las Nuevas sustancias Psicoactivas. • Descripción y efectos de las principales adicciones no ligadas a sustancias: Juego patológico, Adicción al sexo, Adicción a las compras, Adicción a la comida, Adicción al trabajo Adicción al ejercicio físico, Adicción al móvil y Adicción a internet y videojuegos. Trastornos de conducta alimentaria. Bloque 2: Modelos y teorías explicativas de las adicciones. IV-Modelos explicativos de las conductas adictivas. • Modelo Moral. • Modelo de Enfermedad. • Modelo de Autocontrol. Modelo Biopsicosocial. • Otros modelos. V-Teorías explicativas de las conductas adictivas. • Teorías derivadas del condicionamiento clásico. • Teorías derivadas del condicionamiento instrumental. • Teorías derivadas del Aprendizaje Cognitivo Social. • Teoría de los procesos Oponente. • Modelo de Prochaska y DiClemente • Otras teorías. VI-VARIABLES PSICOSOCIALES RELACIONADAS CON LA ADICCIÓN. • Variables predictoras de riesgo de adicción. • Variables protectoras y preventivas de la adicción. Bloque 3: Estrategias de intervención en conductas adictivas. El rol profesional del educador/la social.</p> <p>VII- Intervención en conductas adictivas. El Educador/a Social en el ámbito de las adicciones: • La perspectiva de género en la intervención en conductas adictivas • Intervención en alcohol. • Intervención en tabaquismo. • Intervención en otras toxicomanías. • Intervención en problemas de ludopatías y control del gasto. • Intervención en adicción a móvil, internet y videojuegos. • Intervención en el ámbito laboral. • Intervención en otras conductas adictivas.</p>
31	Universitat de les Illes Balears	Intervenció socioeducativa en drogodependències	<p>MÒDUL I Conceptes bàsics en drogodependències</p> <p>Tema 1 Marc sociocultural de les drogues; Tema 2 Les drogues i les drogodependències; Tema 3 La contextualització de l'ús de drogues en el moment actual; Tema 4 Plans i recursos sobre drogodependències; Tema 5 L'educació social i les drogodependències;</p> <p>MÒDUL II Prevenció de les drogodependències; Tema 1 La prevenció: teories, conceptes enfocaments; Tema 2 El punt de partida: factors de risc i protecció; Tema 3 Tipologia de programes de prevenció; Tema 4 Intervenció socioeducativa a través de programes preventius.</p> <p>MÒDUL III Intervenció Socioeducativa en el tractament de la drogodependència; Tema 1 L'educador social en el tractament de la drogodependència; Tema 2 L'Entrevista Motivacional i el Model Transteòric del Canvi; Tema 3 El Model Integrador en drogodependències; Tema 4 Tipologia de programes en drogodependències i els recursos que disposem; Tema 5 Els programes de Reducció de danys i riscos</p>
32	Universitat de Deusto	Intervención socioeducativa en drogodependencias y otras adicciones	<ol style="list-style-type: none"> 1. El consumo de drogas a lo largo de la historia, ¿Cómo hemos llegado hasta aquí? 2. Las drogas y sus efectos: 3. La contextualización del consumo de drogas 4. Estrategias de abordaje de las drogodependencias: PREVENCIÓN/ASISTENCIA 5. Adicciones comportamentales
33	Universitat d'Oviedo	psicopatología	<p>Tema 3. Alteraciones de la personalidad y de la conducta</p> <p>3.1 Trastornos de la personalidad. Psicopatías.</p> <p>3.2 Trastornos de conducta. Trastornos de la alimentación. Trastornos del sueño. Trastornos generalizados del desarrollo. Parafilias y T. Sexuales.</p> <p>3.3 Trastornos adictivos y por abuso de sustancias. Patología dual.</p>

34	Universitat de Murcia	Educación, prevención y tratamiento de las drogodependencias	<p>TEMA 1. - Sociedad, educación y drogodependencias. Adicciones y percepción de riesgo. 1.1. Sociedad, educación y drogodependencias. Educación. Acción. Intervención. Problema. 1.2. Adicciones y percepción de riesgo. Clasificación de las adicciones. 1.3. Factores de riesgo y de protección ante el consumo de drogas. Diferencias por sexos. 1.4. Observatorio Europeo sobre Drogas y Toxicomanías (OEDT), Observatorio Español sobre Drogas (OED). Informes. Base de datos EDDRA. Programas sobre drogas en la CARM. Aportaciones de Informes. TEMA 2. - Intervención educativa en drogodependencias: Prevención, tratamiento y reinserción. 2.1. Intervención educativa en drogodependencias: Prevención, tratamiento y reinserción. Conceptos básicos. 2.2. Modelos teóricos. 2.3. Posibilidades de acción educativa. Aportaciones de las investigaciones. TEMA 3. - Programas de intervención con diferentes grupos humanos. 3.1. Programas de intervención: Familiar. Escolar. Comunitario. Laboral. 3.2. Estrategias, recursos y técnicas de intervención socioeducativa. 3.3. Diseño de acciones. 3.4. Género y drogodependencias. Perspectiva de género en los Programas de intervención. Investigaciones en género y drogodependencias. TEMA 4. Intervención en los escenarios: Familiar. Escolar. Comunitario. Laboral. 4.1. Los educadores y educadoras sociales ante las drogodependencias en diferentes escenarios: Familiar. Escolar. Comunitario. Laboral. Posibilidades y limitaciones. Aportaciones de la investigación. 4.2. La formación en drogodependencias de los educadores y educadoras sociales. Salidas profesionales.</p>
----	-----------------------	--	--

REVISTA

La revista susceptible d'enviar l'article és *Addictology*².

Normativa per autors:

Articles originals que informen de resultats d'investigació originals. Aquests proporcionen relats científics dels temes en estudi, mantenint el format de text habitual: introducció, mètodes, resultats, discussió i conclusions.

El cos de l'article no pot excedir les 14 pàgines estàndard, excloent referències i elements gràfics. L'article pot incloure fins a vuit elements gràfics (taules i/o figures) i dues fotografies.

Cos de l'article:

1. Títol:

- Tipus d'article: article original, article de ressenya, protocol d'estudi, breu informe, etc.
- Títol: ha de ser concís i informatiu i no ha de superar les 15 paraules.
- Nom de l'autor: Indicar el nom i cognoms de cada autor de l'article incloent les adreces de correu electrònic de tots els autors.
- Afiliació institucional: nom de la universitat, el nom del professorat, el nom del departament (o nom de l'organització), la ciutat i el país.
- Resum (màxim 250 paraules): hauria de ser un únic paràgraf seguint l'estructura i els encapçalaments recomanats: (1) Introducció o Antecedents, (2) Mètodes, (3) Resultats, (4) Conclusions.
- Paraules clau: Proporcionar de cinc a deu paraules.
- Afiliació a la subvenció: Enumerar les fonts de finançament a l'article o indicar que l'estudi no té cap subvenció.
- Autor corresponent: Indicar el nom de l'autor autoritzat per gestionar la correspondència amb la redacció. Incloure el rang acadèmic de l'autor

² Pàgina web de la revista *Addictology*: <https://adiktologie-journal.eu/>

corresponent, l'adreça postal completa de la institució afiliada i l'adreça de correu electrònic.

La portada i el cos principal de l'article no s'han de dividir en documents separats. La portada ha de formar part integrant del cos principal de l'article.

L'estructura principal del text hauria de seguir l'estructura recomanada: Introducció o Antecedents, Mètodes, Resultats, Discussió, Conclusions i Referències.

Els articles s'han d'enviar en format Microsoft Word. Utilitzant Times New Roman de 12 punts, d'una sola columna, paràgrafs alineats a l'esquerra, interlineat d'1,5.

Les taules s'han d'enviar en format Microsoft Excel (una taula = un sol fitxer Excel). Les figures s'han de presentar en alta resolució. Els gràfics s'han de presentar en fitxers únics amb les dades originals. Les taules i figures s'han de desar per separat del text principal i han de contenir una llegenda numerada (p. ex., Taula 1, Figura 1).

Els encapçalaments de primer nivell de les seccions de l'article han d'estar en negreta, majúscules i numerats. Els encapçalaments de segon nivell estan en negreta, minúscules amb una lletra majúscula inicial i numerats (per exemple, 1.1, 1.2,...) Els encapçalaments de tercer nivell estan en cursiva, minúscules amb una majúscula inicial.

Els articles han de presentar les contribucions de l'autor i les declaracions d'interès al final del cos principal de l'article i abans de la secció de Referències:

- Contribucions dels autors: Els autors han de proporcionar una breu especificació de la implicació de cada autor en la redacció de l'article
- Declaracions d'interès: Tots els autors han de revelar qualsevol conflicte d'interès financer, personal o d'un altre tipus que pugui influir en la seva recerca.
- Agraïments (opcional): els autors poden agrair les persones i institucions que han prestat la seva ajuda durant la investigació però que no figuren com a autors de l'article.

Referències

Aquesta revista utilitza l'estil de referència de la 7a edició de l'Associació Americana de Psicologia (APA). La llista de referències al final d'un article ha de ser alfabètica i no numerada.